

OBSAH

Předmluva	5
1. Teoretický úvod	13
<i>Oldřich Müller</i>	
1.1 Terapie – základní vymezení	14
1.2 Terapie ve speciální pedagogice	14
1.2.1 Původ a zdroje	19
1.2.2 Vymezení	20
1.2.3 Procesuální stránka	24
1.2.4 Definování a klasifikace	24
1.2.5 Úvodní charakteristika jednotlivých základních terapií	25
1.3 Model „vnímání – představy – myšlení“ jako základ terapií ve speciálněpedago- gické intervenci	35
<i>Marie Vítková</i>	
2. Arteterapia	42
<i>Jaroslava Šicková</i>	
2.1 Rôzne pohľady na umenie	42
2.1.1 Umenie pre umenie – L’art pour l’art	42
2.1.2 Umenie pre človeka – L’art pour l’home	42
2.1.3 Umenie pre zdravie – L’art pour la santé	42
2.2 Môže umenie naozaj liečiť?	44
2.2.1 Výtvarné umenie ako metafora	45
2.2.2 Umenie ako neverbálna komunikácia	45
2.2.3 Umenie a katarzia	46
2.2.4 Umenie a intergrácia	46
2.3 Výtvarné materiály a médiá	46
2.4 Arteterapia	47
2.4.1 Vymedzenie pojmu arteterapia	47
2.4.2 Arteterapia v širšom zmysle slova	47
2.4.3 Arteterapia v užšom zmysle slova	47
2.4.4 Vymedzenia pojmu podľa jednotlivých autorov	47
2.4.5 Z histórie arteterapie	48
2.5 Teoretická východiska arteterapie	50
2.5.1 Psychodynamické východiská arteterapie	50
2.5.2 Arteterapia a individuálna psychológia	51
2.5.3 Chápanie a individuálna psychológia	51
2.5.4 Arteterapia a psychoanalýza S. Freuda	52
2.5.5 Behaviorismus	52
2.5.6 Tvarová psychológia a fenomenológia a arteterapii	53
2.5.7 Humanistický prístup v arteterapii	55
2.5.8 Arteterapia a logoterapia V. Frankla	56
2.5.9 Postmoderna a arteterapia	57
2.5.10 Spirituálne-ekologické východisko arteterapie (Šicková)	59
2.6 Formy arteterapie	60
2.6.1 Individuálna arteterapie	60
2.6.2 Skupinová arteterapie	60
2.6.2.1 Rodinná arteterapie	61
2.6.2.2 Arteterapie v partnerskom vzťahu	63
2.7 Osobnosť arteterapeuta a arteterapeutický vzťah	63
2.7.1 Profesia arteterapeuta	63

2.7.2	Znalosti a osobnostné predpoklady arteterapeuta	64
2.7.3	Arteterapeutický vzťah	65
2.8	Štruktúra arteterapeutického stretnutia	66
2.8.1	Výber výtvarného materiálu alebo, média	67
2.8.2	Dĺžka terapeutického procesu	67
2.9	Ciele a cieľové skupiny arteterapie	69
2.9.1	Deti	70
2.9.2	Dospievajúci	71
2.9.3	Seniori	71
2.10	Výtvarné materiály a médiá v arteterapii	71
2.10.1	Delenie materiálov	73
2.11	Kresba	73
2.11.1	Kresby v arteterapii	74
2.11.2	Vývojové štádiá detskej kresby	75
2.11.3	Kresebné testy	75
2.11.3.1	Goodenoughovej test kresby ľudskej postavy (1926).	75
2.11.3.2	Machoverovej test (1949) kresby ľudskej postavy.	75
2.11.3.3	Kresba ľudskej postavy	76
2.11.3.4	Test stromu – Baum Test podľa Kocha (1952)	76
2.11.3.5	Test domu	76
2.11.3.6	Dynamický test kresby ľudskej postavy (István Hárdi 1992)	77
2.11.3.7	Wartegov test	77
2.11.3.8	Test Lindy Gantt	77
2.11.3.9	Test imaniginácie a zmyslu pre súvislosti	78
2.12	Malba	79
2.12.1	Farba v arteterapii	79
2.12.2	Farba v arteterapii reprezentuje aj intezitu a stav emočného života	80
2.12.3	Používanie farieb v starých kultúrách	81
2.12.4	Delenie farieb	81
2.12.5	Symbolika farieb	82
2.12.6	Farebné kombinácie	84
2.12.7	Farebné testy	84
2.12.7.1	KTC (kvintercolor), farebný test	84
2.12.7.2	Farebné testy (Luscher, Rorschach)	85
2.12.7.3	Metoda tzv. Sebaodhalenia cez farebnú techniku	86
2.12.8	Preferencia farieb	86
2.12.9	Mal'ba v arteterapii	87
2.12.9.1	Temperové farby	87
2.12.9.2	Akvarelové farby	87
2.12.9.3	Prstové farby	88
2.12.9.4	Voskové pastely (Giocondi)	88
2.12.9.5	Olejové farby	88
2.12.9.6	Farebné ceruzky	88
2.13	Koláž v arteterapii	88
2.14	Trojdimenzionálne materiály sa delia na mäkké a tvrdé	90
2.14.1	Mäkké materiály	90
2.14.1.1	Hlina	90
2.14.1.1.1	Práce s hlinou	91
2.14.1.1.2	Chvála hmatu	91
2.14.1.1.3	Haptický a vizuálny typ	92
2.14.1.2	Piesok	92
2.14.1.3	Terapeutický význam priestorových médií	93
2.14.2	Trojdimenzionálne tvrdé materiály sú drevo, kameň	95

2.14.2.1 Drevo v arteterapii	95
2.14.2.2 Kameň	96
2.14.3 Iné materiály a médiá využiteľné v arteterpii	96
2.14.3.1 Sadra	96
2.14.3.2 Sklo	96
2.14.3.3 Oheň	97
2.14.3.4 Sklenené črepy	97
2.14.3.5 Mal'ba na sklo	97
2.14.3.6 Fotografia ako arteterapeutické médium	98
3. Dramaterapie a hľadání jejího místa v systému	101
<i>Milan Valenta</i>	
3.1 Strukturované dramaterapeutické	104
3.1.1 Přehled konvencí využitelných v dramatických projektech	105
3.1.2 Náměty dramaterapeutických projektů	115
3.1.2.1 Estetická distance	116
3.1.2.2 Poruchy paměti	120
3.2 Náměty dramaterapeutických lekcí	127
<i>Oldřich Müller</i>	
4. Teatroterapie	137
<i>Martin Dominik Polínek</i>	
4.1 Historie	138
4.2 Cíle teatroterapie	139
4.2.1 Teatroterapeutické cíle z léčebného hlediska	139
4.2.2 Teatroterapeutické cíle z uměleckého hlediska	140
4.3 Metody a struktura	140
4.4 Osobnost teatroterapeuta	143
4.5 Příklady z praxe	145
4.5.1 Centrum služeb postiženým „Horizont“	145
4.5.2 SPI SPOLU	147
4.5.3 SVP DOMEK	147
4.6 Popis konkrétního teatroterapeutického projektu	148
5. Poetoterapie	151
<i>Pavel Svoboda</i>	
5.1 Výklad obecných pojmů	151
5.1.1 Co je poetoterapie	151
5.1.2 Co je cílem a obsahem poetoterapie	151
5.1.3 Odlišnosti mezi poetoterapií a biblioterapií	151
5.2 Něco málo o historii poetoterapie	153
5.3 Příčiny novodobého zájmu o poetoterapii	153
5.4 Účinky poezie na člověka	154
5.5 Spojení poetoterapeutických a muzikoterapeutických aktivit	156
5.6 Inventář poetoterapie	157
5.7 Některé poetoterapeutické techniky	157
5.7.1 Zahřívací část – poetické hry se jmény	157
5.7.2 Využití formy limeriku	158
5.7.3 Nonsensy a neologismy jako vyjádření pocitů	159
5.7.4 Využití formy tanka	160
5.7.5 Některé další skupinové techniky	160
5.7.6 Ještě jednou nonsensy	163
5.7.7 Poetický příběh	165

5.7.8	Práce s hotovými básněmi	166
5.7.9	Scénická tvoba	167
6.	Muzikoterapie	169
	<i>Jiří Kantor</i>	
6.1	Pojem a definice muzikoterapie	169
6.2	Cílové skupiny muzikoterapeutické intervence	172
6.3	Aktivní a receptivní muzikoterapie, její prostředky a metody	173
6.3.1	Aktivní muzikoterapie	173
6.3.1.1	Hudební improvizace jako diagnostický a terapeutický fenomén	175
6.3.1.2	Další postupy aktivní muzikoterapie	177
6.3.2	Receptivní muzikoterapie	179
6.3.2.1	Hudební materiál v receptivní muzikoterapii z hlediska žánrů	179
6.3.2.2	Metody receptivní muzikoterapie	179
6.4	Formy muzikoterapie	183
6.5	Muzikoterapeutické cíle	185
6.6	Muzikoterapie (nejen) ve speciální pedagogice – možnosti aplikace	186
6.6.1	Využití hudby při práci učitele	190
6.7	Hudba jako relaxační a anxiolytický prostředek	192
6.7.1	Relaxační a anxiolytický prostředek	194
6.7.2	Nácvik relaxace, její význam a použití	195
7.	Taneční terapie	200
	<i>Jaroslava Dosedlová</i>	
7.1	Vznik a vývoj	200
7.2	Taneční terapie jako primitivní exprese	203
7.3	Symbolická taneční terapie Laury Sheleen	211
7.4	Taneční terapie v USA a Velké Británii	213
7.5	Psychobalet	217
7.6	Závěr	219
8.	Metoda bazální stimulace a její využití při edukaci žáků s těžším postižením a s více vadami	223
	<i>Marie Vítková</i>	
8.1	Bazální stimulace – vysvětlení pojmu	223
8.2	K vývoji bazální stimulace	223
8.3	Systém bazální stimulace	224
8.4	Jednotlivé oblasti podpory	225
8.4.1	Somatické podněty	227
8.4.2	Vibrační podněty	227
8.4.3	Vestibulární podněty	227
8.4.4	Čichové a chuťové podněty	227
8.4.5	Sluchové a zrakové podněty	229
8.4.6	Komunikativní a sociálně-emocionální podněty	230
8.5	Didaktická koncepce podpory žáků s těžším postižením a s více vadami	230
8.6	Bazální stimulace podle Fröhliche	231
8.6.1	Okruh osob	231
8.7	Teoretické základy bazální stimulace	232
8.7.1	Neurofyziologický vývojový model podle Pechsteina	232
8.7.2	Vývojově genetický přístup podle Piageta	233
8.7.3	Fyzioterapeutický model vývoje podle Bobatha	234
8.8	Cíle a metody praktické podpory	235
8.9	Soubor námětů pro edukaci jedinců s těžším postižením a s více vadami	235

8.9.1 Okruh osob	239
8.9.2 Soubor námětů	241
8.9.2.1 Senzomotorika, vnitřní vnímání	242
8.9.2.2 Psychomotorika, vnímání okolního prostředí	235
8.9.2.3 Sociomotorika, vnější vnímání	240
9. Ergoterapie	252
<i>Viktor Dočkal</i>	
9.1 Filozofie ergoterapie	252
9.2 Historie a současnost ergoterapie	252
9.3 Definice ergoterapie	253
9.4 Prostředky ergoterapie	253
9.5 Cíle ergoterapie	253
9.6 Kde se ergoterapie provádí	254
9.7 Mezinárodní klasifikace poruch, disabilit a handicapů (ICIDH-2)	254
9.7.1 Porucha (impairment)	254
9.7.2 Disabilita	255
9.7.3 Handicap	255
9.8 Analýza aktivit	255
9.8.1 Celková analýza aktivity	256
9.8.2 Specifická analýza aktivity	256
9.9 Formy aktivity	256
9.10 Vyšetřování v ergoterapii	256
9.11 Plánování léčebného procesu	257
9.12 Metody a přístupy aplikované v ergoterapii	257
9.13 Rozdělení ergoterapie	258
9.13.1 Ergoterapie cílená na postiženou oblast	258
9.13.1.1 Vyšetření úchopu	259
9.13.1.2 Příklady činností prováděných při ergoterapii zaměřené na postiženou oblast	260
9.13.2 Ergoterapie zaměřená na nácvik soběstačnosti	260
9.13.2.1 Nácvik soběstačnosti v ADL (activities of daily living)	260
9.13.2.2 Nácvik samostatnosti v bydlení	263
9.13.3 Oblast předpracovní rehabilitace	263
9.13.4 Ergoterapie k naplnění volného času a zlepšení celkové fyzické kondice	266
9.14 Působení ergoterapeuta v jednotlivých oblastech	266
9.14.1 Zdravotnická zařízení, nemocnice	266
9.14.2 Rehabilitační ústavy a stacionáře	266
9.14.3 Léčebny pro dlouhodobě nemocné	267
9.14.4 Ústavy sociální péče pro děti a dospělé	267
9.14.5 Denní stacionáře pro dospělé a seniory, domovy seniorů	267
9.14.6 Speciální školy	268
9.14.7 Home care služby	268
9.14.8 Chráněné dílny, tréninková místa, přechodné či podporované zaměstnávání	268
9.14.9 Chráněné a podporované bydlení	269
9.14.10 Vazební věznice a výkony trestu	269
9.15 Praktické využití ergoterapie v konkrétních příkladech	270
9.15.1 Ergoterapie u osob s centrální hemiparézou	270
9.15.1.1 Nácvik ADL	270
9.15.2 Ergoterapie u dětí s Dětskou Mozkovou Obrnou	271
9.15.2.1 Rozlišujeme čtyři formy DMO	271
9.15.2.2 Možnosti intervence	272

9.15.2.3	Nácvik soběstačnosti u dětí s DMO	272
9.15.3	Ergoterapie v geriatricii	273
9.15.3.1	Příklady intervence	274
9.15.3.2	Příklady některých testů a hodnocení v geriatricii	274
9.15.4	Ergoterapie v psychiatricii	275
9.15.4.1	Ergoterapie u lidí v akutní fázi nemoci	275
9.15.4.2	Ergoterapie u lidí v neakutní fázi	276
9.15.5	Ergoterapie u lidí s mentálním postižením	276
9.15.5.1	Ergoterapie u lidí s lehkou mentální retardací	277
9.15.5.2	Ergoterapie u lidí se střední mentální retardací	277
9.15.5.3	Ergoterapie u lidí s těžkou mentální retardací	277
9.15.5.4	Ergoterapie u lidí s hlubokou mentální retardací	277
10.	Postavení hipoterapie v animoterii a působení zvířat na člověka	279
	<i>Irena Dudková</i>	
10.1	Charakteristika hipoterapie a její okruhy	280
10.1.1	Hiporehabilitace	280
10.1.2	Léčebně pedagogicko psychologické ježdění(LPPJ)	281
10.1.3	Sport handicapovaných a rekreační ježdění	281
10.2	Principy hipoterapie a její přínos	281
10.3	Aplikovatelnost hipoterapie na jednotlivé diagnózy	284
10.4	Vhodný kůň pro hipoterapii	285
11.	Canisterapie	286
	<i>Jana Vrbová</i>	
11.1	Obecné pojetí	286
11.2	Historie	286
11.3	Metody a formy	288
11.3.1	Metody	288
11.3.1.1	AAA (Animal Assisted Activities)	288
11.3.1.2	AAT (Animal Assisted Therapy)	288
11.3.2	Formy	288
11.4	Subsystémy v canisterapii	289
11.4.1	Psovod	289
11.4.2	Canisterapeutický pes	289
11.4.3	Poskytovatel péče a terapeut	289
11.4.4	Klient	289
11.5	Speciálněpedagogické pojetí canisterapie	290
11.5.1	Tělesně a zdravotně postižení	290
11.5.2	Mentální postižení	290
11.5.3	Smyslová postižení	290
11.5.4	Poruchy komunikace	291
11.5.5	Poruchy chování	291
11.5.6	Psychické poruchy	291
11.6	Části a obsah canisterapie	291
11.6.1	Úvodní část	291
11.6.2	Relaxační část	291
11.6.3	Aktivní část	292
11.6.3.1	Činnosti pro rozvoj hrubé motoriky	292
11.6.3.2	Činnosti pro rozvoj jemné motoriky	292
11.6.3.3	Činnosti pro rozvoj orientace	292
11.6.3.4	Činnosti pro rozvoj komunikace verbální i neverbální	292
11.6.4	Závěrečná část	293
11.7	Zásady canisterapie	293